

CAS. I. Paulus Præbyter, accepta Eleemosyna pro Sacrificio, in talis animæ Suffragium offerendo Sacrificium, obtulit quadam die, sed absque intentione satisfaciendi debito contracto per Eleemosynam. Q. an teneatur Sacrificium novum offerre.

Respondeo cum distinctione. Si Paulus numquam habuit intentionem applicandi Sacrificium juxta illius mentem, qui Eleemosynam præbuit, clarum est Paulum nequaquam debito à se contracto satisfacisse; quia nulla præexistente determinata intentione, habitualiter saltem durante, dici nequit, quod pro uno potius, quam altero Sacrificium offeratur. Si vero ab opposito accepta Eleemosyna pro Sacrificio in talis animæ Suffragium offerendo, habuit aliquando intentionem applicandi Sacrificium juxta mentem petentis dicendum est, quod etiam si ea die, qua Paulus obtulit Sacrificium, novam non habuerit intentionem satisfaciendi debito contracto per Eleemosynam, taliter eidem debito satisfecerit, ut ad nihil amplius teneatur. Ratio est, quia cum applicatio Sacrificii sit veluti ejusdem donatio, quæ à Deo acceptatur, etiam antequam fiat ipsiusmet Sacrificii actualis oblatio, necesse non est, quod voluntas applicandi pro tali anima existat, quando fit Sacrificium, sed sufficit præcise fuisse, & retractatam non esse. Et hæc est praxis, juxta quam pii etiam Sacerdotes non sunt solliciti de renovanda intentione ea die, qua offerunt Sacrificium, dummodo jam habitam non retractaverint. Dicendum proinde, neque Sacerdotem nostrum in hac hypothese amplius teneri pro sui debiti satisfactione Sacrificium novum offerre. Ita Girib. de Sacrif. Missæ c. 4. n. 3. Cacheran. tr. 9. c. 4. §. 2. n. 30. Lug. disp. 8. sect. 6. n. 93.

CAS. II. Ut diutius devote populum in Ecclesia retineat, solet ruralis quidam Parochus Natalis Noctæ tres Missas successive celebrare. Q. an licite hoc faciat.

Respondeo negative. Quamvis enim olim non defuerint Theologi, & Canonistæ, qui, teste Diana pluribus in locis, & de Lugo de Euchar. disp. 20. sect. 1. num. 25. docuerint licitum esse post primam Natalis Noctis Missam successive immediate duas alias celebrare; hoc tamen dici amplius non potest; cum per plura tum Sacræ Rituum Congregationis, tum Synodalia Constitutionum Decreta tales Missas successive celebrare vetitum sit: Cum enim pluries Sacræ Rituum Congregationi propositum fuerit dubium: An liceret Sacerdotibus, Natalis Noctæ celebrantibus tres Missas successive celebrare, eadem Congregatio semper respondit: Non licere, ut constat ex Decretis emanatis die 7. Decembris 1641. die 9. Augusti 1653. die 20. Aprilis 1664. die 15. Novembris 1678. Confirmatis postremo sub Clemente XI. die 18. Decembris 1702. Quibus Decretis iniuncta Synodus nostra Diocesana, sub pœna suspensionis ipso facto incurrenda, prædictas tres Missas successive celebrare vetat, ut cap. 5. de celebratione Missæ videre est; & ex Pignat. tom. 7. consult. 25. Giribald. de Sacrif. Missæ c. 7. num. 14.

CAS. III. Berta, ad magis fovendum amorem in Puerum Jesum, in Missa

nocturna Natalis Domini enixe petiit Sacra refici Communionem; cui petitioni Parochus annuit. Q. an Parochus bene se gesserit.

Respondeo negative. Nam ex superadductis pro secundo hujus mensis Casu Decretis sive Sacræ Rituum Congregationis, sive Synodi nostræ Diocesanae, æqualiter vetitum fuit, tres successive Missas Natalis Noctæ celebrare, ad Sacram Synaxim in Missa, quæ celebrari permittitur, deprecantibus exhibere. Cum autem prædicta Decreta vim legis habeant, & obedientiæ obligationem inducant, Parochum nostrum, qui Bertæ petitioni annuit, male se gessisse dicendum est. Ita cum supradictis, aliisque communiter.

ANNO MDCCXLII.

MENSE JANUARI.

CAS. I. Tempore Jubilæi, quo concessa fuerit facultas commutandi vota, petiit Petrus à Confessario commutationem juramenti ad Dei honorem facti de non amplius aleis ludendo. Q. an stante legitima permutandi causa, potuerit tale juramentum Confessarius permutare.

Respondeo affirmative. Ratio est, quia cum juramenta promissoria in honorem Dei emissa nil aliud sint quam promissiones redendi Deo juratam rem, ita ex communi mente Doctorum induunt naturam voti, ut moraliter loquendo, vinculum juramenti prædicti à vinculo voti non differat, cum unum æque, ac aliud eandem omnino obligationem inducat. Licet proinde si de alio juramenti sermo sit, quæ diversam à voto important obligationem, privilegium, quod communi juri adversatur, ne uno ad aliud nequeat extendi, poterit in nostro casu privilegium commutandi vota extendi ad commutationem juramenti in honorem Dei emissi de non amplius aleis ludendo, cum juxta regulam juris, quod in uno æquivalentium dispositum est, etiam in altero dispositum censeatur. Ita Anacl. de juram. n. 41. & de voto n. 52. Laym. l. 4. tr. 3. c. 11. Homob. tr. 7. q. 77.

CAS. II. Antonius occidendo Cajum ex defectu plenæ advertentiæ venialem tantummodo culpam commisit. Q. an teneatur sub gravi culpa resarcire damnum occisi Cajii familiæ inde securum.

Respondeo negative. Ratio est, quia, sicuti si in Cajii occisione nulla prorsus intervenisset culpa ex eo, quod per mortem primo primum, vel per casum omnino fortuitum ipsiusmet Cajii occisio accidisset, nullatenus ad reparandum damnum occisi Cajii familiæ securum Antonius teneretur; ita, si ex defectu plenæ advertentiæ gravis culpa non intercessit, nulla debet ipsi Antonio obligatio gravis imponi, cum æque repugnet, quod habeatur effectus absque ulla causa, ad quod effectus major sua causa admittatur. Et sicuti in foro externo gravi pœna puniri non solet illud delictum, quod in

eodem foro non probatur ex negligentia graviter culpabili, vel alia gravi legali culpa accidisse; ita in foro interno, seu conscientiae nemo ad gravis damni reparacionem damnandus est; qui in eodem damno causando gravis theologiae culpae reus non fuit. Ita Less. L. 2. c. 7. n. 27. Lug. disp. 8. sect. 5. Girib. de restit. dub. 4. n. 26.

CAS. III. Rusticus Paterfamilias confitetur se diligere filios suos plus quam Deum; unde tamquam reus gravis culpae increpatur à Confessario. Q. an sit justa Confessarii increpatio.

Respondeo cum distinctione. Vel Confessarius ex confessione agnoscit, Rusticum Patremfamilias filios suos plus, quam Deum diligere, amore appetitivo, ita ut propter nimium amorem, quem nutrit in filios, ita sinat ipsos male vivere, ut Deum ipsum offendere non vereatur, vel tantummodo agnoscit Patrem filios plus, quam Deum diligere amore pure intensivo, vi cuius, ex cau. intimis doloris sensu afficiatur ex infortuniis filiorum, quam ex offensa ipsius Dei. Si dicatur primum: cum ex præcepto dilectionis Dei teneamur Deum super omnia appetitive diligere, ita ut simus parati omnia potius amittere, quam ipsum Deum, Confessarii exprobatio justissima erit, juxta illud Math. 10. *Qui amat filium, aut filiam super me, non est me dignus.* Si vero dicantur secundum; injustam esse Confessarii objurgationem, dicendum est; cum præceptum dilectionis Dei nos ad Deum super omnia intensive diligendum non cogat. Ita ex Palao de Char. disp. 1. punct. 2. num. 5. Girib. c. 4. num. 13. & seq. Sanch. L. 2. c. 33. num. 2.

MENSE FEBRUARII.

CAS. I. Rurales Parochus recusat absolvere Rusticum à peccato gravis percussiois Clerici, Sanctae Sedi reservato, licet sciat, eundem Rusticum propter incommoda ætatis, & corporis, esse perpetuo impeditum. Q. an bene se gerat.

Respondeo affirmative. Cum enim ex Decreto Clementis Octavi, ita reservetur Pontifici gravis Clerici percussio, ut etiam quacumque necessitate, nisi sit necessitas articuli mortis, cuicumque inferiori Confessario adempta sit absolventi facultas; nullam dari in rurali Parocho facultatem ad absolutionem Rustico nostro impendendam, compertum est. Neque refert, Rusticum nostrum esse perpetuo impeditum; quamvis enim ut eximatur à lege adeundi Apostolicam Sedem: non eximitur tamen à lege se præsentandi eo modo, quo potest, Episcopo, cum ab isto, in casu impedimenti prædicti, absolutionis beneficium valeat obtinere. Poterit igitur Parochus, si aliqua gravis urgeat necessitas, & facilis non pateat aditus ad Episcopum, Rusticum suum absolvere cum onere se præsentandi Episcopo, eo tempore, & modo, quo poterit. Cæterum si eundem extra mortis articulum absolvere per se loquendo recusat, bene se gerere, dicendum est. Ita Bonac. de censur. disp. 2. q. 3. puncto 6. n. 16. Girib. c. 2. n. 25. Suar. de pœnit. disp. 30. sect. 3. n. 12. Lug. disp. 20. sect. 10.

CAS. II. Titius dispensatus in Quadragesima ad comedendas carnes præ-

cise ex motivo, quod valde ei noceant cibi Quadragesimales, iis diebus, quibus comedit carnes, jejunium non servat. Q. an graviter peccet.

Respondeo affirmative. Ratio est, quia cum abstinentia à carnibus non præcipiatur ab Ecclesia tamquam res pertinet ad essentiam jejunii, sed præcise ut res magis ad carnis mortificationem conducens: sequitur ut qui diebus esurialibus Quadragesimæ dispensatus est ad comedendas carnes præcise ex motivo, quod valde ei noceant cibi Quadragesimales, adhuc carnis suae mortificationem, per comestionem unicam teneatur. Et sicuti ex quo jejunii præceptum pluribus veluti partibus moralibus constet, nempe unica comestione, abstinentia à carnibus, & nonnumquam etiam ab ovis, & lacticiiniis, sequitur, ut posit quis aliquando ovis, & lacticiiniis vesci, nec tamen plus quam semel comedere, aut carnibus uti; vel si nondum quis vigesimum primum annum excessit, possit pluries se cibo reficere, nec tamen carnibus vesci, ita infertur, ut semel edendi lege teneatur, qui carnes ex superadducto motivo jejunii tempore conceduntur. Cumque hæc doctrina ita sit confirmata per iterata Edicta, quæ Sanctissimus Dominus noster Benedictus XIV. die 30. Maji, & 2. Augusti 1741. promulgavit, ut nulla amplius oppositæ opinioni probabilitas remaneat; dicendum est, certo graviter peccare Titium, qui diebus, quibus comedit carnes, jejunium in unica comestione non servat. Ita ex D. Thom. in 4. dist. 15. art. 4. Cajet. in 2. 2. q. 147. art. 6. Lacroix L. 4. q. 140. n. 1269.

CAS. III. Cajus, cui onus incubit familiæ, vetulam, ac cæcam matrem acrioribus verbis quotidie increpat, eo quod eadem velit se negotiis domesticis non sine aliquo eorum damno immiscere. Q. an peccet Cajus contra quartum præceptum Decalogi.

Respondeo cum distinctione. Si verba, quibus utitur Cajus ad increpandam quotidie matrem cæcam, & vetulam adeo aspera sint, ac dura, ut contemptum præferant matri, & amoris, ac reverentiæ matri debitæ adversentur, Cajum peccare, & quidem graviter contra quartum Decalogi præceptum pro certo dicendum est; cum ex vi prædicti præcepti teneantur filii non solum corde diligere, sed etiam ore, & externis actibus parentibus amorem, & reverentiam exhibere. Si vero acrioribus verbis utatur Cajus, non quidem ratione alicujus odii, quod habeat in matrem, vel ex aliquo reverentiæ defectu in eadem, sed præcise, ut illa domesticis negotiis non se immisceat, & de hoc modo detrimentum familiæ evitet, dico, Cajum contra quartum Decalogi præceptum non peccare; cum reverentiam Parentibus debitam adhuc integram servet, nisi fortasse ex modo loquendi elata voce, vel alia circumstantia, excessus aliquis in prædicta increpatione contingat, quo casu dicere deberemus, Cajum non fore à levi saltem culpa immunem. Ita ex Tam. L. 5. in decal. c. 2. §. 2. Tolet. L. 5. c. 1. Trullencha. L. 4. c. 1. dub. 2. n. 2.

MENSE MARTII.

CAS. I. Paulus una hora post solis ortum comedit ex pane, & pisciculis in quantitate septem unciarum, non advertens esse diem je-

jejunii, de quo inde admonetur. **Q. an teneatur tali die adhuc servare jejunium.**

Respondeo affirmative. Ratio est quia cum ex una parte non dicatur in casu, quod pluries de mane Paulus comederit, sicque unicum comestionem in qua natura jejunii consistit, reddiderit impossibilem; & ex altera non sit contra jejunii substantiam, quod comestionis ordo invertatur, dicendum est, Paulum posse adhuc, cum de jejunii die admonetur, jejunium servare, & proinde ad jejunium tali die servandum teneri. Igitur, cum pro ea refectione, quam Paulus licite sero fecisset, possit ea cibi quantitas inservire, quam Paulus non advertens esse diem jejunii, sumpsit una hora post solis ortum; eamque comestionem, quam faceret in prandio, optime possit in casu usque in coenam differre, dicendum est, ita Paulum agere debere, & sic servare jejunium. Ita cum Girib. de jejun. n. 75. Bossio cas. 18. n. 105. Filliuc. tr. 27. c. 2. n. 29.

CAS. II. Franciscus contractis sponsalibus cum Berta, copulam habet cum ipsa, inde justam invenit causam resiliendi à sponsalibus, quæ quamvis daretur etiam ante copulam, tamen ignorabatur. **Q. an secuta copula possit ex dicta justa causa à sponsalibus resilire.**

Respondeo affirmative. Ratio est, quia cum voluntas in incognitum non feratur, nemo censeretur per proprios actus illis juribus renuntiare, quæ actionis tempore se habere non agnoscebat. Et proinde quamvis Franciscus animum ostenderit permanendi in sponsalibus contractis cum Berta, per copulam habitam cum ipsa; adhuc tamen, cum ante prædictam copulam ignoraverit jus quod habebat recedendi à promissione, sequitur neque post copulam amittere proprium jus, sicque posse à contractis sponsalibus resilire. Eo nimirum modo, quo uxor ignorans mariti adulterium, & proinde etiam jus, quod ipsa ad divortium acquisivit, non censeretur juri suo renuntiare per hoc, quod marito debitum redat, neque animus cohabitandi cum eodem marito, dum ejus adulterium ignoratur, aufert ab eadem Uxore jus ad petendum divortium, dum patratum adulterii delictum detegitur. Ita Lessius L. 2. c. 42. dub. 7. num. 34. Filliuc. tr. 10. c. 8. quæst. 11. num. 296.

CAS. III. Filius familias statuit nomen dare militiæ, propter quod petit à Patre pecuniam suo statuit convenientem. **Q. an Pater teneatur in conscientia filii votis annuere.**

Respondeo affirmative, per se loquendo. Ratio est, quia filii ex una parte in eligendo vitæ statu, sive status perpetuitatem importet, ut est status Religionis, Ordinis Sacri, & Matrimonii, sive status perpetuus non sit, dummodo ipsi filio, ejusque familiæ conveniens sit, liberi censeri debent. Cum autem ex altera parte teneatur Pater jure naturæ alimenta filiis præbere juxta propriam conditionem, ac qualitatem; non est, per se loquendo, cui filio, qui statuit nomen daret Militiæ nulli dedecus afferenti, pecuniam proprio statui convenientem neget. Dixi, per se loquendo; nam si ex hoc, quod talis filius daret nomen Militiæ, aliquod grave damnum vel domesticæ gubernationi, vel ipsi Patri accideret, aliter esset loquendum; cum enim in his, quæ ad domesticam pertinent gubernationem, Filius Patri subditus

sit,

sit, idemque Filius teneatur, vi naturalis pietatis, etiam à Religionis ingressu abstinere, ut Patri in extrema, vel gravi necessitate constituto subveniat, Patrem in circumstantiis non teneri in conscientia Filii votis annuere, dicendum est. Ita ex Thom. Sanchez in Decal. L. 4. cap. 35. num. 15. & seqq. aliisque communiter.

MENSE APRILIS.

CAS. I. Paulus uxoratus ignorans Catharinam esse conjugatam, adulterium cum ipsa committit, cum promissione Matrimonii in casu quo mulier, quam habet de præsentibus, moriatur. **Q. an mortua Paula Uxori & Catharinæ marito, possit Paulus ducere Catharinam.**

Respondeo negative. Quemadmodum enim si Paulus uxoratus adulterium committeret cum Catharina nullatenus uxorata cum promissione eam ducendi in uxorem statim, ac liber evadat à primo conjugio, non potest etiam mortua propria uxore, ducere Catharinam; ita licet Paulus uxoratus adulterium committat cum Catharina, quem ignorat esse uxoratum, cum promissione eam ducendi in uxorem, statim ac mulier, quam de præsentibus habet, moriatur, etiam hac muliere mortua, una cum Catharinæ marito, nequit ducere Catharinam. Ratio pro utroque est, quia, cum ad contrahendum in casu criminis impedimentum non requiratur, quod uterque sciat se duplex adulterium patrare, sed sufficiat, quod unus agnoscens conjugium alterius, cum ipso adulterium committat cum promissione Matrimonii, si liber à tali conjugio evadat; dicendum est, sufficere, quod Catharina sive libera sit, sive conjugata non agnoscat, sciat Paulum esse uxoratum; ut adulterium cum ipso patratum sit, & dicatur ex utraque parte formale, prout requiritur, ut una cum promissione Matrimonii impedimentum inducat. Ita ex Anacl. de impedim. crim. num. 93. Giribal. cap. 14. num. 13. Roncag. cap. 17. num. 2.

CAS. II. Solus Titius conscius est impedimenti affinitatis ortæ ex copula illicita inter Antonium, & Bertam. **Q. an dum fiunt publicationes pro Matrimonio teneatur hoc impedimentum Parocho revelare.**

Respondeo affirmative, per se loquendo. Ratio est, quia quando agitur de vitando alterius gravi damno, & peccato, tenetur quis mali causam manifestare, etiamsi probare non possit, & præsentim ubi Superioris præceptum hoc postulat. Sumus autem in casu; nam in Matrimonio cum impedimento dirimento celebrato, non solum gravis injuria irrogatur Sacramento, quod sic contractum, est nullum; sed etiam grave damnum, sive spirituale ipsis contrahentibus, qui sic scienter contrahendo peccant, sive temporale proli, quæ hoc modo nascitura est illegitima, irrogatur. Quamvis propterea solus Titius conscius sit impedimenti affinitatis ortæ ex copula illicita inter Antonium, & Bertam, dum fiunt publicationes, tenetur per se loquendo, prædictum impedimentum Parocho revelare. Dixi per se loquendo, nam si vel speraret profuturam esse privatam admonitionem, ut contrahentes opportunam peterent dispensationem, vel sibi grave damnum imminere timeret ex illa occultæ criminis denuntiatione, in hoc casu ex communi sententia ad prædictam denuntiationem non teneretur, quia vel necessaris non foret,

-no

T

vel

vel lex illam in casu non obligaret. Ita ex Girib. de denunt. n. 45. & 48. Boss. c. 7. n. 173. & 159. Palao punct. 13. §. 6. n. 5.

CAS. III. Petronius, vir alioquin bonus, filium habens ludo, & ebrietatibus deditum, veritus uxoris indignationem, ipsiusque filii audaciam, omnia dissimulat. Q. an possit in casu ab omni culpa excusari.

Respondeo negative. Ratio est, quia si ceteri, quibus paterna non incumbit sollicitudo, curam tenentur habere suorum domesticorum, (qui enim suorum maxime domesticorum curam non habet, teste Apost. 1. ad Cor. 5. est infidelis, & infideli deterior) multo magis Pater curam filiorum habere debet, cum ad filios recte educandos naturalis pietatis lege, ac peculiari quodam vinculo adstringatur. Cum proinde omni studio teneatur Pater filios a peccatis maxime gravibus avertere, atque in hunc finem objur-gationes, ac punitiones opportune adhibere; nisi agnoverit Petronius, ipso etiam objurgante, nullam fore in filio emendationis spem, immo magis et impudenti uxoris iracundia, ipsiusque filii audacia delicta augeri; clare inferitur, eundem Petronium, qui delicta filii ludo, & ebrietatibus dediti omni penitus ommissa objurgatione dissimulat, non posse ab omni culpa excusari. Ita Sot. L. 5. q. 2. art. 1. Navar. cap. 28. num. 18. Azor. part. 2. L. 2. cap. 4. quæst. 17. & 18.

MENSE MAII.

CAS. I. Sciens Parochus, Antonium suum Parochianum sepulturam ele-gisse extra Ecclesiam Parochialem, illum morti proximum ad revocandam electionem factam coegit, & de facto revocavit. Q. an dictus Parochus in aliam Censuram inciderit.

Respondeo negative. Ratio est, quia Excommunicationis poena per Clementis Quinti Constitutionem inflicta contra eos, qui ad electionem sepul-turæ, vel ad mutationem electæ aliquem inducunt, ad eos tantummodo ca-sus se extendit, quibus aliqui ad votandum, jurandum, vel fide interposi-ta, seu alias promittendum inducuntur, ut ex verbis ipsius Constitutionis, quæ incipit *Cupientes, de poenis*, videre est. Cum autem in nostro casu nulla fiat mentio de voto, juramento, vel alio simili vinculo promissionis, perspi-cuum est, laudatam Constitutionem nequaquam ad casum nostrum extendi. Deinde cum prædicta Constitutio in Parochorum favorem edita sit, & juxta regulas juris, quod in favorem alicujus inductum est, in ipsius damnum re-torqueri non debeat; ex hoc etiam capite, Parochum nostrum nequaquam in censuram incidisse, dicendum est. Ita cum communi apud Sayrum L. 4. cap. 12. n. 8. Suar. disp. 22. sect. 4. num. 25. Filliuc. tr. 15. c. 7. q. 3. Bonac. de excommun. extrav. Bull. Cœnæ disp. 2. q. 6. punct. 4. n. 2. & 3.

CAS. II. Rusticus quidam confretur, se inopia pressum dixisse nullam Dei inesse suæ familiæ providentiam, quo vix audito, Confessarius Pœni-tentem inabsolutum ad Pœnitentiaros mittit. Q. an Confessarius bene se gerat.

Respondeo negative. Ratio est, quia cum agatur de persona Rustica, quæ regulariter loquendo, ea non distinguit, quæ sunt distinguenda, antequam

Con-

Confessarius pœnitentem ad Pœnitentiaros inabsolutum mittat, inquirere debet primo, an pœnitens paupertatis tædio affectus, ita ex puro impaüent-ia impetu protulerit blasphema verba, aut ad improbum ipsorum sensum non plene adverterit; nam in tali casu, sicuti à gravi culpa, ita etiam à reservatione excusaretur. Secundo, dato quod Pœnitens prædicta verba proferendo, lethalem culpam contraxerit, debet Confessarius inquirere, an etiam corde crediderit, Deum revera familiæ suæ providentiam non habe-re; si enim hoc Rusticus credidisset, eum esse formalis hæresis reus, ad Pœnitentiaros inutiliter mitteretur, qui ab hæresis crimine absolvere ne-queunt. Tertio denique, si Pœnitens vere incidisset in casum blasphemæ hæ-reticalis, & non hæresis, Confessarius debet examinare, an detur locus abso-lutionis indirectæ, dum interim facultas pro impertienda absolutione directâ obtimeatur. Cum itaque nihil ex his egerit Confessarius noster, non nisi male se gessisse remanet concludendum.

CAS. III. Cum Berta fuerit sæpe à marito verberibus correpta, utpote valde loquax, & quærla, fugiens quadam die, se recepit in paternam do-mum, à qua recusat ad maritum reverti. Q. an Confessarius possit Bertam absolvere, si renuat ad maritum redire.

Respondeo cum distinctione. Si maritus graviter, & cum excessu Bertam uxorem verberibus sæpe corripiat, dico, eandem Bertam, utpote quæ ra-tione simplicis loquacitatis non præbeat ipsi marito rationabilem causam eam graviter verberibus corripiendi, jus habere recedendi à marito; & proinde, etsi ad maritum redire nolit, non posse ex hoc capite absolutionis beneficio privati. Si verò maritus leviter tantum Bertam verberet, prout habita ra-tione personæ, conditionis, & status, id judicat pro ejusdem uxoris emen-datione opportunum, dico, Bertam jus non habere recedendi à marito, cum Maritus jure suo possit uxorem ratione nimis loquacitatis etiam mo-deratis verberibus castigare. Sicque quamdiu Berta in hoc casu ad mari-tum redire recuset, præsertim si maritus de tali reditu sollicitus sit, indis-posita erit, ut eidem absolutionis beneficium conferatur. Ita Girib. in 4. Decal. præcept. c. 2. n. 1. Bonac. punct. 7. n. 1. & 2. Filliuc. tract. 28. part. 2. q. 3. n. 141.

MENSE JUNII.

CAS. I. Famulus quidam quinquaginta successivis furtulis domino suo nec diviti, nec pauperi furatus est viginti quatuor julios sine prævia intentione perveniendi ad talem summam, & sine advertentia ad priora furtula, dum singulis vicibus furatus est. Q. an teneatur sub gravi prædictos julios restituere.

Respondeo affirmative. Quamvis enim ex quo famulus paulatim furatus sit summam viginti quatuor juliorum sine prævia intentione perveniendi ad talem summam, & sic advertentia ad furtula antecedenter commissa, rite colligatur, ipsum nunquam in prædictis furtulis graviter peccavisse; adhuc tamen, cum obligatio gravis restituendi non solum ex gravi injusta accep-tione, sed ex notabili etiam rei acceptæ quantitate consurgat, dicendum

T 2

est,

est, famulum sub gravi ad restitutionem teneri. Et quemadmodum plures leves obligationes ortæ ex pluribus levis rei emptionibus successivis gravem unam constituunt obligationem solvendi rem emptam, si hæc ad quantitatem gravem pervenerit, ita plures leves obligationes ortæ ex pluribus rei levis furtulis successivis taliter possunt moraliter continuari, ut ratione notabilis rei alienæ simul sumptæ gravem restituendi obligationem inducant, quod ex præscripta per Innoc. XI. propositione 38. satis manifeste apparet. Ita communiter ex Navar. in man. c. 17. num. 139. Sanch. L. 7. Mor. c. 21. num. 2. & 9. Girib. de furto dub. 3. num. 19. & 20.

CAS. II. Antonius nonnullas arbusculas agro alieno recidit valoris tunc scutorum decem, valituras jam triginta, ut spes erat, post annos decem. Q. quid solvere debeat domino agri.

Respondeo, solvere debere juxta prudentis viri judicium. Ratio est, quia ex una parte, cum restitutio commensuranda tantummodo non sit valori præsentis rei, in qua damnum proximo illatum est, sed existimationi damni provenientis ex ipsa ablata, vel destructa aliena re, sequitur, quod licet arbusculæ in agro alieno recisæ non excedant de præsentis valore scutorum decem; adhuc tamen, cum vigeat spes, ut post nonnullos annos scutorum triginta valorem habituræ sint, non satisfaciatur Antonius propriæ obligationi erga dominum agri, si præcise summam scutorum decem restituat. Ex altera autem parte, cum spes scutorum triginta de futuro totidem scutorum valorem de præsentis non habeat, sed tanto minus valeat, quanto majoribus infortuniis ipsæ arbusculæ in toto decennio lapsu obnoxie sunt; hinc est, quod consideratis omnibus circumstantiis, non nisi juxta prudentis experti viri judicium summa illa, major scutorum decem, & minor scutorum triginta, taxari potest, quam Antonius domino agri solvere debet ad reparandum damnum, quod per arbuscularum incisionem illatum est. Ita ex Navar. l. 4. c. 1. n. 52. Azor. 3. part. 1. 4. c. 25. Bonac. de rest. disp. 1. q. 3. punct. 1. n. 8.

CAS. III. Vir dives, & nobilis vult mensas lusorias in suo rurali Palatio tenere diu noctuque paratas ad nobilium virotum, ac fœminarum honestam recreationem, etiamsi sciat aliquos inde occasionem arripere ad fovendos turpes amores. Q. an possit à gravi culpa excusari.

Respondeo negative. Quamvis enim aliis ministrare rem omnino indifferentem, ut esset pro viro divite, ac nobili parare mensas pro ludo modo moderato, & brevi cum delectu temporis, & personarum, possit ab omni culpa vacare, tamen cum tenere mensas lusorias diu, noctuque paratas, viris simul ac fœminis, licet nobilibus, præsertim quando quis certo scit, aliquos inde occasionem arripere ad fovendos turpes amores, quod ex plerumque contingentibus prævidere difficile haud est, non sit amplius res indifferentis, bene vero res mala, media quæ, aliis præbetur occasio peccandi; dicendum est, virum nobilem, quipote qui in casu aliorum peccato absque ulla necessitate cooperatur, esse nequaquam posse à gravi culpa immunem. Ita Suar. de Charit. disp. 10. sect. 4. Coninchi. disp. 18. n. 217. alique.

CAS. I. Rusticus non habens, nec inveniens panem, quo vivat, accepit à Domino suo mutuos decem julios cum obligatione eos restituendi tempore messis. Q. an adveniente messis tempore, teneatur acceptos julios domino reddere.

Respondeo affirmative. Ratio est in primis, quia licet prædictus Rusticus esset in casu extreme pauper in re, talis tamen non erat in spe, & proinde sicuti non potuisset clam, vel manifeste surripere à domino decem julios, nisi cum onere restituendi tempore debito; ita non potuit subvenire propriæ necessitati mutuos accipiendo à domino eosdem decem julios, nisi sub eodem onere restitutionis. Secundo; quia etiamsi in extrema necessitate omnia dicantur communia, valde tamen probabile est, quod ad subveniendum ipsius Rustici necessitati non teneatur dominus donare, sed licite posset mutuos dare decem illos julios, quibus ipse Rusticus indigebat. Hoc autem posito, sicut jure potuit à domino contractus mutuo iniri, & Rusticus de facto ex pecunia vi contractus mutui acquisita necessitati propriæ subvenit; ita non est cur vi ejusdem contractus, adveniente messis tempore, pecuniam mutuo acceptam restituere non teneatur. Ita ex Bonac. de rest. in gen. quæst. ult. punct. 1. num. 35. Navar. l. 4. c. 4. num. 21. & alii apud eosdem.

CAS. II. Confessarius cum ignorantia vincibili excommunicationis in eum latæ, qui extra mortis articulum complice in peccato turpi absolvit, talem absolutionem elargitus est. Q. an prædictam excommunicationis pœnam incurrat.

Respondeo cum distinctione. Si Confessarii ignorantia ita vincibilis est, ut sit aperte volita, & affectata, dico, Confessarium nequaquam posse ab excommunicationis pœna excusari. Tum quia nolle scire censuram, est species quædam contemptus in Superiorem, & proinde, ne commodum ex delicto recipiatur, non debet gratiam immunitatis ab ipsa censuræ pœna importare. Tum quia ignorantia affectata reddit actum ex ipsa provenientem directe, & per se voluntarium, & proinde ita scientiæ æquiparatur, ut à censuris scientiam, & temeritatem exigentibus non excuset. Si vero Confessarii ignorantia, licet graviter culpabilis, expresse volita, & affectata non sit, censeo, eundem esse à dicta censura immunem. Ratio est, quia ad incurrandam excommunicationis pœnam pro casu nostro impositam audacia requiritur, & temeritas, ut ex terminis Bullæ Benedicti XIV. feliciter regnantis sub die 17. Junii anno 1741. videre est. Cum autem non dicatur operari ex audacia, & ausu temerario, qui ex ignorantia quantumvis vincibili operatur, nisi hæc sit expresse volita, & affectata, quæ scientiæ æquiparatur, dicendum est, Confessarium esse in hoc casu ab excommunicationis pœna immunem. Ita ex Suar. disp. 4. sect. 10. n. 2. Palao tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 13. n. 11. Leand. disp. 9. q. 21.

CAS. III. Sejus cogit passim rurales famulos diebus festis viridaria rigare, & Soli exponere frumenta, & alia grana. Q. an ad prædicta opera famulos cogendo, peccet.